

EGRI MARIA

"MINDIG A FELADAT A DÖNTŐ"

(Beszélgetés Szabolcs Péter szobrászművésszel)

Szabolcs Péter Munkácsy-díjas szobrászművész, nemzedéke kitűnő képességű képviselője. Kétségekkel, bizonytalanságokkal küszködő, saját döntéseit, ítéleteit is folyton mérlegelő, gondolkodó ember. A kérkedő, az önmarcangoló fajtából. Nem először keresi a választ a létezés legfontosabb kérdéseire. Kristálytisztán fogalmaz életről, halálról, művészetről. Letisztult bölcsességeinek, tapasztalatai összegzésének előzménye az állandó önvizsgálatban, külső-belső harcokban eltelt ötven esztendő. De Szabolcs Péter emberi és művészi karakterét is mindeneelőtt az első évtizedek formálták.

A nagyapám lengyel származású volt. Lengyelországból menekült Csehszlovákián keresztül, ahol elvett egy tót lányt. Ez volt a nagyanyám. Diósgyőr, a vasmű fejlesztése a századfordulón ide vonzott nagyon sok munkát keresőt, olyan volt akkor ez, mint egy gyűjtömedence. Ők is itt telepedtek le, született 5 gyerekük. A második legidősebb az apám. Esküszöm, hogy a világ legtehetségesebb embere, de mint ahogy a mesében is, neki kellett legelőször dolgozni menni, hogy a többi gyereknek legyen mit enni. Kitűnő kézügyessége volt, apró emléktárgyakat, állatfigurákat, kitzőket faragott. Amellett, hogy fenntartotta a családját, mindig megtalálta az életben azokat a dolgokat, amelyekkel magának és másoknak is örömet okozott.

Én 42-ben születtem. Négy tejtestvérem volt, mert anyámnak bőségesen volt teje azok számára is, akiket az anyjuk nem tudott etetni. Sajnos, olyan 10-12 éves kamaszként hirtelen növesnek indultam, amit ahogy mondták: a tudóm nem tudott követni. Így az általános iskolai éveket nagyjából szanatóriumokban töltöttem, utána kerültem vissza Miskolcra, a szüleimhez. Egyik tanárom biztatására megpróbáltam a felvételit a budapesti Képzőművészeti Gimnáziumba. Meg kell mondjam, egyáltalán nem készültem rá. Percz János ötvösművész volt ott akkor a vizsgán, leültetett rajzolni, aztán mondták, hogy felvettek. Somogyi József volt a szobrásztanárom. 1961-ben érettségiztem. Azután egy évig az osztálytársaimmal együtt a városligeti Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál dolgoztam díszítőszobrászként, majd felvettek a Főiskolára. Itt Szabó Lván volt a mesterem, 1967-ben végeztem.

Jó évfolyam volt, nagyjából már a középiskolát is együtt végezték. Somogyi József humánus szellemisége, érzékeny, kissé expresszív, természetelvű, plasztikai irányultsága mindnyájuk indulását meghatározta. Oláh Éva, Pálffy Gusztáv, Gyurcsák Ferenc, Rátonyi József, Kő Pál, hogy csak néhányukat említsük. Kiki más életpályát futott be, van, aki nem is itthon él. Nemigen találkozunk. Szabolcs Pétert sorsa Zalába vezérelte.

Amikor elvégeztem a Főiskolát, haza akartam menni Miskolcra. Megkérdeztem, hogy egy ilyen "nagytehetségű" fiatal művészre van-e ott szükségük. Azt válaszolták: nincs. Volt egy festőbarátom, a Dús Laci, ő idevalósi volt, ma Amerikában él. Ő hívott, hogy ha eljönnek Egerszegre tanítani, akkor átadná a saját óráit. Kikerestem a térképről, hogy hol van Zalaegerszeg, és levonatoztam. Az akkori tanácselnök nagyon kedvesen fogadott, azt mondta, hogy a városnak szüksége van fiatal művészre, jó lenne, ha letelepednék. Így kerültem Zalaegerszegre 1967-ben. Az iskolában kaptam egy kisebb tantermet, az lett a szobám. Elkezdtem tanítani. Hét évig tanítottam, közben egy év múlva megnősültem. Született három gyermekünk.

Érzékeny, hamar visszahúzódozó, könnyen sebezhető alkat. Jogosnak vélt sérelme hirtelen haragra lobbantja, ilyenkor előbb cselekszik mint gondolkodik. Azután őt igazítja legjobban mindaz, amit dühében tett vagy mondott. Különösen olyankor, amikor kiderül, szándékkal senki nem akarta bántani, a sérelem valójában felejthető. Erős

igazságérzettel, kritikával és elvárásokkal rendelkező ember. Az ilyennek nem könnyű a beilleszkedés.

Ahogy az ember egyre idősebb lesz, rájön arra, hogy mennyi nagyképűség van benne. Mennyi hamis vágy, mennyi hasfájás, amit aztán világfájdalomnak kiabál ki. Számtalan ilyen volt bennem, és még most is van, de az a fontos, hogy az ember idővel el tudjon feledkezni a sérelmeiről. A magánéletben és a közéletben egyaránt. A város tulajdonképpen a tanítványaimon keresztül fogadott be. A szülők érdeklődését a gyerekek által ébresztettem fel, s ebből valami olyan kapcsolat alakult ki, ami azt hiszem, még ma is szeretetteljes. Úgy érzem, az emberekkel tényleg jó, baráti a kapcsolat. Amikor elkezdtem tanítani, az számomra egy nagyon izgalmas dolog volt. Akkor derült ki, hogy sok olyan dologról beszélni kell a gyerekeknek, amelyekről én a főiskolán kívül máshol nem hallottam, nem forogtam olyan körökben, ahol művészetről beszéltek volna. A gyerekeknek viszont nem lehetett hazudni. Így hát magamnak kellett újrafogalmazni, hogy mi is az a művészet.

Művészettörténetet, rajzot, ábrázoló geometriát tanítottam. Hogy meglegyen a kötelező óraszámom, a szünetben rohantam át az egyik iskolából a másikba. Hét év után 2.020.-forint volt a fizetésem. A Lektorátusnál azt mondták, hogy én azért nem kapok munkát, mert meg tudok élni a tanári fizetésemből is. Itt az iskolában azért nem emelték, mert azt mondták, te szobrász vagy, abból is meg tudsz élni, a szegény tanároknak meg kell a pénz. Ezalatt az idők alatt tehát egyrészt volt egy nagyon intenzív, élő kapcsolatom a gyerekekkel, és esküszöm rá, hogy én sokkal többet tanultam tőlük, mint ők értőlem, ugyanakkor pedig volt bennem a vágy, hogy szobrászként is megmutathassam magam. Akkoriban persze autóm nem volt, vonaton nem lehetett szobrokat szállítani. Elmentem a ZALAHÚS-hoz. Minden éjjel 12-kor indult innen a vágóhidról a teherautó, akkor beraktuk a vágómarha közé a szobrokat, és reggel 5-re Pesten voltak. Kihordtuk a húst közösen, utána elvittük a szobrot a kiállításra, aztán hazajöttem velük. Így lehetett az, hogy azért a kiállításokon is tudtam szerepelni. Műtermem nem volt, ezért az iskolában a gyerekekkel kihánytunk a szentet a pincéből, és ott csináltam magamnak egy kis helyet, ahol tudtam dolgozni.

Az első köztéri szobor, amelyet megrendelésre készített, a letenyei felszabadulási emlékmű. Az egész alakos kompozíció kapcsán több gondolat merül fel. Zalaegerszegen az ugyancsak 1972-ben felállított Zrínyi-büszttön, néhány portrén, reliefen kívül tulajdonképpen csak 1985-ben, a Dísz fér Tulipánja volt a várostól igazán je-

lentős megbízás. S ha figyelembe vesszük, hogy Szabolcs Péter erőssége a figurális alkalos kompozíciókban van, érthető örökös sérelme a város vezetőivel szemben. Eveken keresztül várta az igazi feladatot, a megbízást egy valóban jelentős munkára. Közben oeuvre-ja egyre gazdagodott, olyan munkákkal is, amelyekből igen sok alkalmas lenne közterületre. De térjünk vissza néhány szó erejéig a Letenyei szoborra. Az első nagyméretű munkára, amely természeténél fogva áldozatul kellett volna essék a rendszerváltás után oly divatos és értelmetlen szoborrombolásnak. S hogy mégsem ez történt, az a szobrászi műnősségen, s Letenye közösségén múlt.

A felszabadulási emlékmű első variációján egy álló férfi leengedett kezében puskát tart, amelyen egy kislány áll. Én akkor úgy gondoltam, hogy a család, a jövő az amiért az ember fegyvert fog, mert ez jelenti a hazát. Mert hát mindenki másként élte meg a háború végét, volt akinek az új rendszer keserűséget hozott, másoknak viszont örömet, valóban felszabadulást. Most sokan elfelejtik az aról, hogy a fasizmus, az embertelenség ellen harcolt a világ jobbik fele. Ami később történt, az már egy más dolog. A Lektorátus nem tudni mért, de nem fogadta el ezt a változatot. Letenyére egy feltartott karú férfialak került. Ennek a szobornak azonban van egy óriási előnye: a helye. Mert van egy hatalmas nagy fa fölötte. Olyan, mint amikor egy termés leesik, és kinő onnan egy ilyen kisebb suháng fa, ami ez a szobor. Amikor volt ez a szobordöntési láz, a város azt akarta, hogy maradjon. Volt egy újságíró, aki igencsak provokálta a dolgot, hogy a felszabadulási emlékműveket el kell tüntetni. De a helybeliek azt mondták, hogy nekik az tetszik, nincs azzal semmi baj.

Meglepő, mert mostanság a saját múltját sem igen vállalja senki. Pedig dolgozni kellett az elmúlt évtizedek alatt is, s aki tisztességgel végezte a dolgát, annak eredménye is volt. Nem karrierben, vezető pozícióban, jövedelmező funkciókban mérhető, csupán a jól elvégzett, másoknak hasznos munka örömeiben, a napi feladat becsületes elvégzésében.

A feladatok pedig egymás után jöttek, amelyeknek meg kellett felelni. Egy barátom lelötte vadászat közben a 26 éves fiát. Szörnyű tragédia volt. Amikor megkértek, hogy csináljam meg a fiú portréját, bekerültem ebbe a családba, ahol ez a borzasztó tragédia történt. A szoborral nekem vissza kellett volna adnom a gyerekeket. De én nem tudom visszaadni, csak egy portrét tudok csinálni. Ugyanilyen volt részemről például a malom is. Amikor nem kaptam műtermet a várostól, jártattam a számat, nagy dirrel-durrall kijelentettem, hogy így nem lehet dolgozni, egy lakótelepi lakásban, most azonnal itt hagyom a várost, és elköltözöm falura. De akkor Ágnes azt mondta, hogy a gyerekek hogyan fognak iskolába járni? Mi lesz, ha betegek lesznek? Nem volt autónk, semmink nem volt. Akkor mi lesz? És akkor végül is maradtunk, viszont lett a malom. Ez Zalacsében van, 15 kilométerre Zalaegerszegtől. Le akarták bontani, romos, használaton kívüli állapotban volt. 1975-ben 30 ezer forintért vettem meg. Ez is egy életformává alakult. Kijöttek a barátaink, ők is hozták a gyerekeiket. Ha meg kellett fogni valamit, mindig többen voltunk. Közösen főztünk, együtt voltunk, én meg közben csináltam a magam munkáját.

Szabolcs Péter számára a feladat mindig meghatározó volt. Az is, amit az élettől kapott mint családfenntartó, mint apa, mint barát, kolléga, s az is, amit művészként kellett megoldania. Kihívásnak tekintti az egész életet, amelyben egyik legnagyobb próba újra és újra maga a mű. Faragott követ Siklóson, fát Egerváron, Zalacsében és a landorhegyi lakótelepi lakásban. Dolgozik bronzba, hajlít, hegeszt, rézlemez. Az utóbbi években sok talált anyagot, korhadt fát, funkcióját vesztett, régi eszközt, például sulykolófát, málladozó trombitát komponált szobraiba. Mi dönti el, mikor mihez nyúl?

Mindig a feladat volt számomra a döntő, vagyis az a gondolat, amiből a mű kiindul. Ehhez a gondolathoz keresem a legmegfelelőbb anyagban a legkifejezhetőbb plasztikai formát. Mindig kérdezik, hogy művész úr, maga milyen anyagból dolgozik? Hát, mondom, ami van. Mert végül is nem az anyag kell, hogy engem meghatározzon, hogy én most faszobrász vagy bronzszobrász vagy kőszobrász vagyok. A lemezgyűrűs abból indult ki, hogy amikor jött a feladat, megpróbáltam anyagba tenni, de hát nem volt pénzem kiönteni. Akkor kezdtem el lemezből alakítani, mert az viszonylag olcsó volt, és meg lehetett térben mozditani. Azért volt végig izgalmas ez a dolog, mert ez olyan anyag, hogy nem engedi magát megerőszakolni. Tehát elkezdtem csinálni, de a maga törvényei szerint is alakul a lemez. Akkor meg én megyek már utána. Van úgy, hogy egy ilyen nagy halom lemez felhalmozódik, és nem tudok vele mit kezdeni. És egyszer - az 1sten tudja miért -, valami eszembe jut, és akkor pontosan ott van. Egy olyanná gyűrődött valami, ami tökéletesen hozza a formát. És akkor válik művé. A legelső a domborítások voltak. Ahogy a főiskolán tanultam a technikát, domborítottam a lemezeket. Utána ment át egy majdnem sík megoldásba, ami épp hogy kilépett a síkból. Azután egyre bonyolultabbá vált. Ma már hegesztek, kombinálok bronz-

zal, ahogy kívánkozik. Végül is mindig az a gondolat szabja meg, hogy milyen anyagban ölthet formát, ami miatt a szobor készül.

A művészet céljának jogosultságának ilyen értelmű megfogalmazása a legpregnansabban Szabolcs egy példája kapcsán válik világossá. Egy braziliai professzor idéz, aki a természeti népek között végzett kutatásai kapcsán vetette egybe a különféle rituális törzsi megnyilvánulásokat és a modern művészetet.

A természeti népek közösségi művésze, hitvilága, rítusai a modern művészet számára is például szolgálhatnak. Egy ilyen törzs életében például szó sincs művészetről. Ott közösségi életről van szó. Tehát a maszkok, ruhák, díszek, nyakékek, ezek a fantasztikusnak gyönyörű dolgok kapcsán eszükbe se jut, hogy művészetet csinálnak. Hanem mindez a közösség számára, a közösség fajfenntartása szempontjából valamiért fontos, létrejön. Például el akarnak menni vadászni. Ehhez kell egy rítus. A sámán összefogja a közösséget, és ennek a közösségnek teremt egy létezési formát. Mindenki számára, a közösség minden egyes tagja számára meghatározza a feladatot, amelyek között jelentős szerepet kap az, aki formázni, faragni tud. Mindenki azt csinálja a közösség számára, amilyen képességgel rendelkezik. S akkor a közösség félelmeit, vágyait, örömeit viszi bele ezekben a tárgyakba. És ez hallatlan intenzitású. Az a mai modern művészet baja, hogy atomizálódott. Most megint egy összegzésnek kell jönnie. Újra az értelemnek, az értelemnek, az érzelmeknek, a vágyaknak, ennek a sámánisztikus erőnek kellene visszakerülnie a művészetbe.

Ez az az erő, ami a műből árad, az alkotás hite, a humánus esszenciája, ami a szemlélőben reakciót ébreszt. Sok értelmes, találó és jól is fogalmazott publicisztikát írtak Szabolcs Péterről. Úgy tűnik művei, egyénisége meggondolkoztatja azokat, akik erre képesek egyáltalán. Mégis, csak Puszi József írásából tudunk itt idézni, aki 1987-ben rendezőként, színháza előcsarnokában találkozott Szabolcs plasztikáival, s azok hatásával kapcsolatban pontosan azt a reakciót fogalmazta meg, ami miatt a művész szobrot készít, "...felkavaróan mély élményt jelentett számomra a kiállítás, ezért szántam rá magam, hogy élményemről, gondolataimról számot adjak, s legalább oly művészi alázattal és felelősséggel, mint ahogyan a szobrocskák vallottak nekem... Hosszasan üldögéltem, vissza-visszagondoltam saját alkotói kinyújtásaimra, belegendoltam életünkbe, amellyel nemcsak hétköznapjainkban kell megkínódnunk, de talán mélyebben és felelősebben olyankor, ha indulat és ítélet együtt tör fel a lelünkkel. Felelősek vagyunk a világért, amelyben élünk, s c felelősségnél 'termékei' azon alkotások, amelyeket mi művészek hozunk létre... Szabolcs Péter itt kiállított szobrocskái 'örpék', már ami a méretüket illeti, de milyen óriási viharokat kavartak bennem!... Beleszóltak az életembe, átrendezték a tudatomat, provokáltak arra, hogy magam is megfogalmazzam mindazt, ami elől naponta ki-kitérek -, azt, hogy valóban 'legjobb érték az ember' - amint azt fájdalmas és csúfodáras, döbbenetes groteszk lírával vallja az egyik kis szobrocska ezen a kiállításon."

Ha már idézünk, szeretném kölcsönvenni Freud egyik magyar tanítványának, a Káin és Ábel illetve Mózes képviselte szimbólumokkal kapcsolatos elméletét, mely szerint a Jó a Gonoszt nem váltogatja meg. A jó észrevétlen, a jót természetesnek veszik. A kettő, tehát a Jó és a Gonosz a dolgok két oldala. A Törvény az, amely a dolgokat rendezi, a helyére teszi. Én ezt borzasztó fontosnak tartom az életben. Valójában a politikában, a társadalomban, gazdaságban, személyes kapcsolatokban, a családban, szerelemben, barátságban egyaránt érvényesül. Az emberek egymáshoz való viszonyában is a törvény az, ami rendezi a dolgokat. A műveknél is a fundamentum, az alaptörvény a legfontosabb. Amíg az ember meg nem találja azt a fix pontot, ami a szobornak a lelke, alaptörvénye, addig minden csúszkál, változik, mobilis. Amikor ezt a pontot megtalálta az ember, akkor automatikusan összeáll a szobor, rendeződik minden. Valami istencsodája folytán harmonikus egységgé válik az egész, ha a fundamentum a helyén van.

Visszatérve a bibliai szimbólumokhoz, nemcsak a jó, mint humán tulajdonság, de minden "nem agresszív" dolog észrevétlen. Az egészséges, a jó közérzet, az érzelmi harmónia, az anyagi biztonság, a csend, a tisztaság, s mondhatjuk, a béke is. Fájdalmas hiányukra mindezek erőszakos ellentéte ébreszti rá az embert. De ha felmerül bennük a "jó" elvesztésének alternatívája, ha valaki megjeleníti vágyukra mindezek ellenkezőjét is, Ábel mellett Kaint is, kétségeltelül víggyázi kezdik értékeiket. Valójában ez a művész feladata. Nemcsak a képzőművészt, de költőt, író, zenészt, színészt egyaránt. Azt a katarzist nyújtani az embereknek a művel, amelynek átélése után megváltozik, más lesz a napi lét, mint ahogy Ruszt írta: átrendeződik a tudat.

A színészekkel nagyon sokat vitatkoztunk a művészet határsáról. Könnyű neked - mondták -, mert amit te csinálsz, az megmarad a köz-kétség évig. Az övek meg elszáll. Ez úgy tűnik hogy igaz, de gyakorlatilag mégsem az. Mert azt a fajta élményt, katarzist, amit én kapok egy jó színházi előadástól, azt én biztos továbbadom a gyere-

kemnek. És ez úgy épül bele az életébe, hogy azonnal talán nem látják, de döntően befolyásolja. És ő is tovább fogja adni a gyerekeknek, és az is az ő gyerekének. Mert egy márványt összetörhetnek, az épületeket lerombolhatják, de az emberben lévő erő, hit, örök időki tarthat.

Követve a plasztikák sorát, a főiskolai évektől egészen napjainkig, találunk ugyan néhány nonfiguratív alkotást, elsősorban a fából vagy kőből faragott, valamelyik nyári művésztelepen készült munkát között, Szabolcs Péter művészetére mégiscsak a figurális fogalmazás jellemző.

Úgy gondolom, kell a munkán egy olyan pontnak lenni, amihez egyértelműen tud kötődni az, aki találkozik vele. Egy induló pontnak, amitől elindulhat a mű befogadása felé. Egy kéznek, egy arcnak, egy mozdulatnak, a többit úgyis ő teszi hozzá. Sok kolléga úgy van vele, hogy a művészetet a művészetért műveli. Én meg úgy gondoltam mindig, hogy a művészet az az élet. És én azért ezt csinálom, mert élem az életet, és nekem ahhoz van képességem, hogy amit átélek azt valahogy megmutassam. Próbáltam én is, de egy nagy csapdának éreztem mindig azt, hogy valaki csak a formai játékba megy bele. Ez nagyon könnyen el tudja vinni az embert. Abba a végletekig bármit bele lehet magyarázni, csak épp az alaptörvényt, amiért érdemes egy művet létrehozni, azt nem szoktam érezni benne.

Az alaptörvény, az inspiráló gondolat, amiért Szabolcs Péter agyagot, fát vagy lemezt vesz a kezébe, mindig az ember életének döntő szakaszaihoz, jellegzetes életkori közérzeteihez, létezésének legfontosabb kérdéseire kötődik. Fiatalság, öregség, társkeresés, magány. Érzéki öröme és a szeretet mindenféle formája kialakulástól elmúlásukig. Születéstől a halálig.

Engem mindig az emberi viszonyok érdekelték. Kapcsolatok, találkozások, ennek különféle lehetőségei, formái. Az élet minden területén. Amikor a főiskola elvégzése után idekerültem, és tanítani kezdtem, számomra hallatlan izgalmas dolog volt az, hogy egyáltalán hogyan tudom közelíteni a gyerekeket a művészethez, az alkotás öröméhez. Milyen lesz a kapcsolatunk, sikerül-e megértenünk egymást. Aztán születtek a mi gyerekeink. Akkor készült a fa Madonna, amikor a lányom született, 1969-ben. Ez nem szokványos Madonna, ahol a gyerek az anyja felé fordul, hanem afelé tájra is a karjait, akivel ő találkozik. Mi tehát csak létrehozottuk, megteremtettük őket, igyekszünk őket segíteni, fundamentálni, de számukra végül is a kapcsolat teremtés lesz majd a fontos. A saját kapcsolataik megteremtése.

Mint ahogy az ember életében egyik legmeghatározóbb érzés a szerelem, úgy Szabolcs is plasztikáinak jelentős hányadát szenteli a nemek közti kapcsolat különböző érzelmi variációinak. S miután művészelete forrásai, példaképei között mind a népművészet, mind a középkor, a reneszánsz megtalálható, cseppet sem csodálkozhatunk Szerelem sorozatának triviális érzékiségén. Szabolcs vérbő szeretkező kompozícióiban semmi polgári monír nincs, semmi kifinomult manipuláció, viszont annál több egészséges testi öröm, nyers életérettől. Chaucer Canterbury meséi, Boccaccio, Villon történetei, a későbbiek során Balzac Pajzán históriái, Dubout mester ugyancsak kendőzetlen illusztrációi társulnak bennünk Szabolcs szobraihoz. De ugyanígy hozzátjuk például a magyar nép körében mindig is meglévő, szájról szájra terjedő az utóbbi években egyre sűrűbben meg is jelentetett pajzán népi históriákat, amelyek szókimondó egyszerűséggel nevezik természetes nevén mindazt a tevékenységet, amelyet két ember ezekben a helyzetekben egymás gyönyörére elkövethet. De a gyengéd szerelem megragadó kompozíciójától (Alvók sorozat) a bimbózó-alakuló érzelmes tág köréig találunk Szabolcs Péter oeuvre-jében megkapó változatokat. Ugyanígy az egymás marcangolása, a féltékenységek, a megkeseredett szerelem, a szétválás szoborba formált pillanatait, érzékletes mementóit. Egyik legszuggesztívabb kisplasztikája a kereszt alakban összefonódó, egymásba kapaszkodó, repülő emberpár.

Azt mondják: "egymásra vagyunk feszítve"... Soha nem lehet tudni, hogy te tartod őt, hogy ő vonz téged vagy te viszed őt a hátadon... Ez a szobor is egy egyszerű, hétköznapi élményből táplálkozott. Miskolc közepében, a Lillafüredre vezető út felett emelkedik az úgynevezett Molnár-szikla, aminek a tetején van egy kereszt. Úgy szól a legenda, hogy egy fiatal szerelmespár, amikor nem engedték, hogy összeházasodjanak, leugrott erről a sziláról. Ez a szobor ebből a történetből indul ki. Eljutni odáig mint Rómeó és Júlia; elszakadni a földtől. Mindent fölládozni. De hogyan is van ez? Meddig tart a szerelem? Most repülünk vagy zuhanunk? Egyszer nagyon konkrét, másszor pedig parttalanul támad ez a gondolat. És mindenki megélheti a maga találkozásával, a maga szerelmeivel. És hát nagyon szomorú, hogyha valaki semmit nem él meg ebből...

Folytatható a sor a szeretet különböző variánsainak kompozícióival: az összetartozástól (Öregek, Család, Testvérek) az anyai szeretet többször és több változatban megformált Madonna változataiig, a ritkább s talán ettől olyan megragadó Apa és gyermeke plasztiká-

ig. Szabolcs a bibliai Tékozló fiút anyjához és apjához is megérti. Egyébként a Biblia végtelenül gazdag s nem utolsósorban sokak számára közerthető szimbólumrendszerét Szabolcs Péter is előszeretettel kölcsönzi egy-egy plasztikai gondolat megformálásához.

Ez az élet folyamatából adódik. Én magam sohasem voltam se vallásos, se templomba járó, mégis érzem, vagy azt hiszem élem a hitbéliséget.. Azt a fajta dolgot, ami után vágyódik az ember. A II. Ravennai Kisplasztikai Biennále pályázatra a Göcseji keresztet csináltam, akkor Szent Ferenc volt a téma. Ezt a felül ível lezárt keresztet ősidők óta használják ezen a területen. Ez az a fajta útszéli, hálaadó kereszt, amit azért állítanak az emberek, hogy az utókor emlékezzen rá, hogy az ő kérésüket valamikor a Jóisten vagy valamelyik szent meghallgatta. Ez elé a kereszt elé állítottam Szent Ferenc figuráját. Az egyház az ő stigmáit elfogadta, de ő nem volt Krisztus. Ő egy hétköznapi, földön járó ember, aki a cselekedetei által vált hasonlónak Krisztushoz. Maga a kereszt előtt álló szobor olyan, hogy nyugodtan fölvehetnéd, és rátehetnéd a keresztre. De ő nem Krisztus, ő csak éli a szellemiségét, követi tanításait. Mert végül is, hogy volt avagy nem volt Krisztus, ezt még mindig nem döntötte el senki. De a szellemisége, a gondolat, a vágy ami bennünk van, hogy hozzá hasonlatosak legyünk, az ugyanolyan szimbólummá tehet bennünket. Ha megfigyeled, ennek a szobornak a háta negatív. Tehát bárki, mint egy inget magára öltheti. Csak oda kell állnia, vállalnia, élnie ugyanazt.

Szereti a szimbólumokat, az elvont fogalmazást. Éppen ezért döbbenetes egyik utolsó kompozíciója, ahol teljesen adekvát a szobor gondolata és a megvalósítás. Egy hosszú, evezők, padok nélküli üres csónak végében csontos, inas férfialak hever. Élettelenül és reménytelenül egyedül. Szabolcs Péterben mindig megvolt a szarkazmusra, iróniára való hajlam. A nyolcvanas években készültek a pohos kispolgár variációk (Minden gyanun felett álló polgár), a Vak vezet világtalant, a szovjet-magyar barátság kalodába zárt figurája, a Buda vakaródzó rózsaszínű hájtömege, a Legfőbb érték az ember húsvágó tőkére fektetett férfialakja. Vagy például a Repülő tanuló.

Ez szintén egy olyan kis piszkálódás. Ez egy döglött madár, amit ez az ember a kezében, maga előtt tart. Széthúzza a szárnyait, mintha repülne. De az már semmiképp sem repül. A Béres Jancsi, aki szobrász és sárkányrepülő - mondja -, hogy amikor ő fölrepült, oda jöttek köré tanulni a madarak, és nézték, hogyan kell repülni. Gyönyörű ez a dolog. Nonszensz, mégis valami fantasztikus. Csak az élettől lehet tanulni. Ha csak úgy csinálunk mintha valóban történne valami, az hamis. Pedig hát, ha valaki repülni akar, akkor valóban el kellene rugaszkodni. És valahogy egészen másképp kell elrugaszkodni.

Visszatérve a kereszthez, jelképhez, szimbolikához. Az eddigieket összevetve minden művésznak, kiváltképp egy ilyen közösségi szemléletű, indítatású szobrásznak, mint Szabolcs Péter, legfőbb érve a jövő számára az elkészült és megőrzött művek sora. Volt egy kútba esett terv, ami Szabolcs Péter művészi invencióit, a közösségi művészettel kapcsolatos vágyait, hasznosságába vetett hitét összegezhette, igazolhatta volna. Egy új fajta, egységes temetői sírjel megteremtésének tervére gondolok.

Volt egy fantasztikus történelmi helyzet itt Zalaezerszegen, amit sajnos nem sikerült kihasználni. Dugába dőlt, mint sok más elképzelés. Tervezték, hogy új köztemetőt csinálnak a városban. Nagyon szép volt az építészeti terv, fölülről olyan, mint egy gyönyörű nagy virág. Annak a közepében egy ravatalozó, és mint egy virágnak a szirmaiba, úgy temetik el az embereket. Ez repülő, a levegőtől csodálatos. Amikor meg bemegy a temetőbe, akkor csak ezt a műkő dzsungelt látod. Tehát a találkozásod az elhunytakkal egy ilyen ordenáré, orrbavágó, primitív módon történik meg. És akkor került szóba, hogy milyen nagyszerű lenne, ha most egy ilyen lehetőség van, hogy találjunk ki valami mást, valami újat, mintát arra, hogy másként is lehet. Ha nem is egyszerre az egész temetőben, csak egy részében, mert az emberek talán nem csak a rosszat utánozzák, talán a jót is. Akkor próbálkoztam egy olyan faragott sírjel megoldással, ami technikájában, anyagában, művészi megoldásában hosszú évtizedekre szólóan, egy általános érvényű, elvontabb szimbolikával, de a halott személyes jellemzőinek, egyéniségének, életkorának jelölésével, egy új temetői jelrendszert teremthetett volna. De hát nem sikerült. Én már régen rájöttem, hogy hiába hiszem én azt valamiről, hogy jó, erőszakkal nem tudom senkire sem erőltetni. Ehhez egy kultúra kell, egy közös kultúra. Amikor bárhol kultúráról, kertkultúráról, munkakultúráról vagy akár temetkezési kultúráról - ez mind egy tőről fakad, egy egység kell, hogy képezzen. Majd, ha egyszer ez az egész ilyen megmagyarázhatatlan nüanszokon keresztül egymásra épül, egymásra rakódik, mint a cseppkő, akkor talán megvalósíthatók lesznek ezek az elképzelések. Az én elképzeléseim is. Lehet, hogy majd csak egy következő szobrász nemzedék számára. Ámbár lehet, hogy még én is megérek belőle valamit. A következő ötven esztendőben... (1992)